

IZVJEŠTAJ O OCJENI DOKTORSKE DISERTACIJE¹

Ocjena – Šaćirović Dženis.doc

OPŠTI PODACI I KONTAKT DOKTORANTA

Titula, ime i prezime doktoranta:	MSc Dženis Šaćirović
Departman:	Departman za pravne nauke
Studijski program:	Pravo
Broj indeksa doktoranta:	14I/15
Naslov predložene teme	<i>Jezik i pismo pisanja rada:</i> Bosanski jezik-latinica
	<i>Bosanski / Srpski</i> Uticaj međunarodnih organizacija na kreiranje novog međunarodnog poretka
	<i>Engleski</i> The influence of international organizations on the creation of a new international order
Naučna oblast prijavljene teme:	Međunarodno pravo

MENTOR

	Titula, ime i prezime:	Ustanova, država:	E-mail:
Mentor:	Prof dr. Rejhan R. Kurtović	Univerzitet u Novom Pazaru, Republika Srbija	r.kurtovic@uninp.edu.rs
Ostali članovi komisije za ocjenu disertacije:	Titula, ime i prezime	Ustanova, država:	E-mail:
	Prof. dr Ljiljana Dapčević-Marković, predsednica	Univerzitet u Novom Pazaru, Republika Srbija	ljiljana_dm@yahoo.com
	Doc. dr Jasmina Nikšić, članica	Univerzitet u Novom Pazaru, Republika Srbija	j.pljakic@uninp.edu.rs
Broj i datum sjednice Naučno-nastavnog vijeća u okviru koje je formirana Komisija za ocjenu	Odluka br. 1362/22-1, od 15.11.2022. godine		
Broj i datum sjednice Senata u okviru koje je formirana Komisija za ocjenu	Odluka br. 1401/22/22/III-1, od 17.11.2022. godine		

¹ Molimo Vas da nazovete fajl ovako: Ocjena – Prezime Ime doktoranda.doc
 Ispunjeni obrazac pošaljete u elektronskom i štampanom obliku Centru za doktorske studije.

Ocjena doktorske disertacije

(ocjena mora sadržati izvorni naučni doprinos)

Doktorski rad kandidata Dženisa Šaćirovića na temu "Uticaj međunarodnih organizacija na kreiranje novog međunarodnog poretka" dolazi u godinama sve izrazitije globalizacije, koja je pred države i međunarodni poredak postavila brojne izazove, od prenošenja odgovornosti unutar pojedinačnih država, ali i globalnog društva, u uslovima sve veće kompleksnosti međunarodnih odnosa i sve češćih zahteva za solidarnošću, podeljenom odgovornošću, uspostavljanja, održavanja i ojačavanja međusobnog poverenja, kako bi države i društvo u celini moglo da bude što rezilijentnije u uslovima sve različitijih i sofisticiranijih međunarodnih pretnji, rizika i izazova, često međunarodno bezgraničnih, vremenski i prostorno nepredvidivih. Posledice njihovog uticaja se protežu kroz različite kompleksne sisteme, uz neophodnost da se sveobuhvatno i efikasno kontrolišu, te je multidisciplinarna percepcija neophodna u procesu otkrivanja i sistematizacijom saznanja i naučnih istina, a u kontekstu potrebe za novim politikama i pristupima upravljanju promenama i krizama u vremenu koje je pred nama. Tim pre, što izazovi, rizici i pretnje koji su obeležili početak 21. veka razotkrivaju sve slabosti aktuelnih politika i institucionalnih mehanizama suočavanja sa njima. Kako kandidat u predgovoru svog rada ističe, epidemije, migracije, izazovi terorizma i sukoba, klimatske promene, genetski inženjering, veštačka inteligencija i brojni budući izazovi utiču na države, društva, međunarodne organizacije, ali i pojedince. Takvi rizici-politički, ekonomski, bezbednosni, tehnološki, zdravstveni, ekološki, itd. zahtevaju višecentričnu perspektivu, te je od suštinske važnosti sinergija prirodnih, društvenih i tehničkih nauka sa ciljem stvaranja novih znanja i rešenja kako bi se odgovorilo na složene izazove, a pre svega, jačanjem otpornosti društva i uspostavljanjem mehanizama upravljanja koji priznaju novu realnost, insistirajući, na jednoj strani, na solidarnosti, poverenju i podeljenoj odgovornosti, uz stalno prisustvo napetosti, nepoverenja i borbe za prevagu moći velikih sila, na drugoj strani. Paralelno sa ovim, javlja se potreba za standardizacijom, kako u pravnom smislu, tako i faktički, kroz usvajanje tzv "prihvaćene dobre prakse". Međunarodne organizacije nastoje da definišu standard i to u oblastima ljudskih prava, ekonomske i monetarne saradnje, odbrane, kao i bezbednosne saradnje u oblastima od zajedničkog interesa kao što je smanjenje svih oblika organizovanog kriminala, terorizma, upotrebe biološkog oružja, trgovine ljudima i sl, zaštite životne sredine, obrazovanja i kulture, što sve treba da doprinese određenoj izvesnosti građana u tako globalizovanom svetu i unapređenja saradnje država i regiona kako bi se to postiglo.

Upravo je jedna od četiri polazne hipoteze ove doktorske disertacije da su međunarodne organizacije svojim radom dovele do standardizacije pravnih normi država članica međunarodnih organizacija, te da su kreatori novih pravnih pravila koja se odnose na sve oblasti društvenog života, kao i kreatori novih bilateralnih i multilateralnih odnosa u svetu, te se, stoga, ni savremeno međunarodno pravo, kao ni savremeni sistem međunarodnih odnosa, ne bi mogli zamisliti bez međunarodnih organizacija. Analizirana su tri ključna nivoa njihovog globalnog delovanja: oblast ljudskih prava, bezbednost i politički sistemi. U kontekstu stalnih promena nageopolitičkom, geostrateškom i geoekonomskom nivou, kandidat nastoji da analizira, kroz primere prakse, u kojoj meri opstaje integritet i razvija se moć i uticaj međunarodnih organizacija, da li će njihova funkcija i ciljevi formiranja pretrpeti promene, te da li će neki novonastajući savezi i multipolarne podele stvoriti neki novi međunarodni poredak, redefinisati utvrđene standarde ili formirati neke nove organizacije prema svojim modelima poretka i željom za globalnom dominacijom.

Doktorska disertacija kandidata Šaćirovića ima 414 strana i sastoji se pored uvoda i navedene korišćene literature od osam celina:

U **Uvodu** su naznačeno šta će biti predmet i cilj rada: koliko su regionalne, kontinentalne i globalne međunarodne organizacije odgovorile zadacima i ulozi zbog kojih su osnovane, kao i utiču li novi globalni izazovi na uspostavljanje novog globalnog poretka.

Hipotetički okvir ovog rada postavljen je kroz četiri polazne hipoteze:

Prva polazna hipoteza je da su međunarodne organizacije stvorile novi međunarodni poredak i da je nakon 1945. godine došlo do potpune promene na međunarodnoj sceni, gde su međunarodne organizacije zauzele primarno mesto u međunarodnoj zajednici i kreiranju novih pravnih standarda na globalnom nivou, što je generalno i uticalo na nacionalne pravne sisteme država, ujedinjavanje pravnih standarda i približavanje velikih pravnih sistema prevashodno evropskokontinentalnog i anglosaksonskog.

Druga polazna hipoteza je da su međunarodne organizacije svojim delovanjem dovele do standardizacije pravnih normi i standarda u državama koje pripadaju različitim pravnim sistemima, izgrađujući novi sistem pravnih normi koji je usled harmonizacije nacionalnih propisa sa međunarodnim standardima bitno uticao i na promene u pozitivno-pravnim sistemima nacionalnih država.

Treća polazna hipoteza je da, zahvaljujući radu međunarodnih organizacija, imamo novi sistem pravnih normi i institucija koje su bitno uticale na kreiranje novih bilateralnih i multilateralnih odnosa, gde su poseban

doprinos dale UN.

Četvrta polazna hipoteza je da su međunarodne organizacije poput živog organizma i da stalno stvaraju pravne standarde koji posebno utiču na nastanak i razvoj novih pravnih pravila koja prate sve oblasti društvenog života. U tom smislu se savremeni sistem međunarodnih odnosa i međunarodnog prava ne bi mogao zamisliti bez međunarodnih organizacija.

Prvi deo rada **”Osnovna pitanja doktrine međunarodnog javnog prava, subjekata i historijat međunarodnih odnosa”** bavi se osnovnim pitanjima doktrine međunarodnog javnog prava, subjekata i istorijom međunarodnih odnosa. U ovom delu kandidat, takođe, pojašnjava teorijske ideje o međunarodnim organizacijama, i to teoriju integracije, teoriju saradnje, upravljanja i kritičku teoriju. Na kraju ovog dela daje analizu odnosa međunarodnog i unutrašnjeg prava, njihove povezanosti sa stanovišta monističkih i dualističkih teorija, pravne snage i primene u slučajevima kada pravila međunarodnog prava i pravila nacionalnog prava daju različita rešenja iste situacije. Navodeći primere ustava koji priznaju primat međunarodnog prava, kandidat navodi da je ”odgovornost svake države da pravno odgovori na potrebu da svoje ponašanje i pravila uskladi sa međunarodnim pravnim obavezama”, te da je ”važan krajnji rezultat: provedba rješenja sadržanog u međunarodnoj pravnoj normi.”

U drugom delu rada **”Počeci međunarodnog organiziranja u suvremenom dobu-od Društva naroda do Ujedinjenih Nacija”** kandidat Šaćirović analizira nastanak ideje o Društvu naroda, ulogu i istrajavanje Woodrow-a Wilson-a na ideji, kao i uticaju Društva naroda na kolektivnu bezbednost u turbulentnim godinama nakon Prvog svetskog rata i narastanja nacizma u Evropi, kao predvorja Drugog svetskog rata, pokazujući njegovu ulogu u grčko-italijanskom, grčko-bugarskom sporu, zatim tokom bolivijsko-paragvajskog rata i tokom mandžurijske i etiopijske krize. Uloga Društva naroda ne može se zanemariti, posebno je značajno uspostavljanje obrasca strukture glavnih organa, kao i pravične geografske raspodele nestalnih mesta, što je dovelo do većeg uticaja manjih država, te davanja mogućnosti svim državama da iznesu svoje mišljenje.

Treći deo rada **”Kreiranje međunarodnog poretka posle Drugog svetskog rata”**, govori o nastanku novog međunarodnog poretka, završetkom Drugog svetskog rata, a koji je trebalo da osigura mir i stabilnos u svetut. Sa pojavom ”hladnog rata” bipolarnost je bila sve izrazitija i stvoren je novi sistema kolektivne bezbednosti-Ujedinjene Nacije, kako bi se prevazišla razlika u mišljenjima dve ideološki različite svetske sile, te donosile izbalansirane odluke i posredovalo u sporovima koji su proizašli iz okončanja kolonijalizma- Indonezija, Libija, Somalija, Eritreja, Palestina, Kašmir, slučajeva rasne diskriminacije u Južnoj Africi i Rodeziji, održavanja međunarodnog mira i bezbednosti –indijsko-pakistanski rat 1971.god, rešavanje kiparske krize, sukoba Indije i Pakistana oko Kašmira, rata na Bliskom istoku, kao i novijih sukoba u bivšoj Jugoslaviji, Istočnom Timoru i Ruandi, Somaliji, Iraku i Krimskoj krizi.

U četvrtom delu rada **”Ideja evropskih integracija i Evropska unija”**kandidat Šaćirović je objasnio nastanak ideje o potrebi evropskih integracija u uslovima ratom oslabljene Evrope i narastajuće želje za prosperitetom i uspostavljanjem normalnosti nakon Drugog svetskog rata. Pored pravnih okvira kojima se uređuje funkcionisanje EU, kandidat se osvrnuo i na bitne elemente politike EU u oblasti ekonomske, bezbednosne i političke saradnje, institucionalne reforme, pokušaj donošenja Evropskog ustava, kao i novina koje je doneo Lisabonski sporazum. Konačno, kandidat analizira EU kao nadnacionalnu organizaciju i specifičnog subjekta međunarodnog prava i kreatora prava koje se direktno primenjuje u državama članicama, uspostavljavajući, pri tome, prava i obaveze za fizička i pravna lica. Identitet EU očigledan je u mnogim oblastima: carinska unija, monetarna unija, zajednička poljoprivredna politika, spoljna i bezbednosna politika, saradnja u oblasti unutrašnjih poslova i pravosuđa. Konačno, EU je Lisabonskim ugovorom stekla poseban pravni subjektivitet, te, pored prava da sklapa međunarodne ugovore sa zemljama kandidatima i trećim državama, kao i sa međunarodnim organizacijama, EU ima aktivno i pasivno pravo predstavljanja, te je nesumljivo subjekt međunarodnog prava, čime je otvorila put nastanku sličnih transnacionalnih organizacija.

Peti deo rada **”Novi regionalizam i regionalne međunarodne organizacije”**posvećen je nastanku regionalnih međunarodnih organizacija. Kandidat ističe da globalizacija kao ”nositelj globalne kulture koja sve proždire”...može ugroziti regionalne kulturne identitete. Regionalizam je, pored očuvanja nacionalne i regionalne tradicije i kulture, značajan i za razvoj preduzetništva, daje veću pregovaračku moć i konkurenciju na globalnom nivou, jača regionalnu bezbednost. Nakon analize pojedinih regionalnih povezivanja i organizacija u raznovrsnim oblicima saradnje, kandidat ovo poglavlje završava stvaranjem pokreta nesvrstanih, kao neutralnog bloka , sredinom XX veka, ističući pet načela miroljubive koegzistencije na kojima počiva ovaj pokret, sa osvrtom na današnju ulogu ovog pokreta, naročito nakon pada Berlinskog zida i pada komunizma u Istočnoj Evropi, te potrebe redefinisanja cilja, svrhe i opravdanosti njegovog daljeg

opstanka, u uslovima sve veće globalizacije.

U šestom delu doktorskog rada **"Globalno upravljanje i međunarodni ekonomsko, bezbednosni i politički poredak"** kandidat Šaćirović se bavi uticajem globalnog upravljanja na međunarodni ekonomski, bezbednosni i politički poredak. U delu koji se bavi ekonomskim poretkom analizira nastanak, oblasti delovanja i domašaj Međunarodnog monetarnog fonda (MMF), Svetske banke, Svetske trgovinske organizacije (STO), Grupe sedam i Organizacije zemalja izvoznica nafte (OPEC), osvrćući se, kritički, na globalno ekonomsko upravljanje: podriivanja nacionalnog suvereniteta i promovisanje nejednakosti među državama time što favorizuje najbogatije sektore, nedostatak transparentnosti, narušavanje ljudskih prava, posebno prava na rad u uslovima privatizacije i strukturalnih promena. Takođe, kandidat se u ovom delu bavi ljudskim pravima, ulogom UN u zaštiti ljudskih prava, počev od usvajanja Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima, usvajanja koncepta globalnog upravljanja ljudskim pravima i univerzalne jurisdikcije, formiranjem Međunarodnog krivičnog suda, međunarodnih krivičnih tribunala za bivšu Jugoslaviju i za Ruandu.

Sedmi deo rada **"Globalne i regionalne organizacije i dokumenti koji reguliraju pitanja ljudskih prava, bezbednosti, ekonomije sa posebnim aspektom na politički uticaj i uticaj na politiku"** bavi se Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, Univerzalnom deklaracijom o ljudskim pravima, Paktom o građanskim i političkim pravima i drugim međunarodnim aktima iz ove oblasti, kao i organima i telima koji se staraju o poštovanju navedenih konvencija, kao što su Evropski ombudsman, Amnesty International i Human Rights Watch. Kada analizira globalne i regionalne organizacije koje regulišu oblast bezbednosti, kandidat posebnu pažnju poklanja NATO-u, OSCE, kao i organima i telima EU zaduženim za oblast bezbednosti, kao što su EUROPOL, EUROJUST, FRONTEX i dr. U delu koji se bavi ekonomskim aspektima globalizacije kandidat pojašnjava koncept novog međunarodnog ekonomskog poretka, udruživanje u BRIKS pet država čije se ekonomija ubrzano razvijaju-Brazil, Rusija, Indija, Kina i Južna Afrika, kao i ideju regionalne saradnje u okviru projekta Otvoreni Balkan. Na kraju ovog dela rada, kandidat analizira uticaj globalizacije, ističući i pozitivne i negativne aspekte tog uticaja, te navodi pojam novog svetskog međunarodnog poretka, kako se tumači, koji je njegov uticaj na globalnom, regionalnom i nacionalnom nivou, kako se vrši raspodela moći i uspostavlja njena ravnoteža, kako bi se otklonilo rivalstvo i u uslovima dinamičnih međusobnih odnosa, uskladili međunarodna politika, ekonomija, mere na polju očuvanja bezbednosti u uslovima novih, sve raznovrsnijih pretnji i ugrožavanja, te koje promene su potrebne u radu međunarodnih organizacija kako bi se bolje nosile sa ovim izazovima.

Osmi deo **"Metodologija istraživanja"** daje posebnu vrednost ovom doktorskome radu, a odnosi se na sprovedeno istraživanje o stavu građana o uticaju međunarodnih organizacija na polju upravljanja međunarodnim poretkom u oblasti ekonomije, politike, ljudskih prava, bezbednosti. Istraživanje je pokazalo da su građani svesni uloge koju međunarodne organizacije imaju u ovim oblastima, ali su o njihovoj efikasnosti mišljenja podeljena. Na to svakako utiču iskustvo, informisanost, kulturni faktor, sredina iz koje potiču. Kandidat zaključuje, sagledavanjem i analizom rezultata sprovedenog istraživanja, da su građani svesni važnosti delovanja međunarodnih organizacija u navedenim oblastima, da je potrebno stalno istraživanje stavova građana, kako bi se njihovo mišljenje bolje razumelo, steklo njihovo poverenje, te omogućio njihov uticaj sa ciljem unapređenja ljudskih prava, bezbednosti, ekonomije i političkog razvoja. Na kraju ovog rada, kandidat izvodi **zaključke** kojima dokazuje svoje polazne hipoteze.

Mišljenje i prijedlog:

Ključni cilj rada koji je kandidat Šaćirović želeo da postigne, a to je da predstavi sve regionalne, kontinentalne i globalne međunarodne organizacije, da analizira u kojoj meri su odgovorile zadacima zbog kojih su osnovane i koliko je integritet država u odnosu na delovanje organizacija održan, kao i utiču li novi globalni izazovi na uspostavljanje novog međunarodnog poretka, te kakva je uloga međunarodnih organizacija u tome, je ostvaren. Ovaj rad je trebalo da, po mišljenju kandidata, "objedini potrebe daljih istraživanja na temu utjecaja međunarodnih organizacija na geopolitičke, geostrateške i geoekonomske prilike mapiranih područja na kojima su posebno delovale neke od međunarodnih organizacija, bilo da su humanitarne, vojne, ekonomske, ili pak druge". Novi međunarodni poredak stvara nove regionalne, i kontinentalne ekonomske, vojne i političke sile, pa je predmet istraživanja upravo to kako će se i da li će opstati autoritet i moć određenih međunarodnih organizacija i da li će biti moguće da nastave kontinuitet funkcionisanja u današnjem obliku ili će multipolarni svet i neka druga vrsta saveza ojačati i stvoriti novi poredak. Naglašavanjem dinamike ovih promena, čiji smo svedoci, kandidat je ukazao na potrebu stalne reforme u pravcu jačanja njihove demokratske i transparentne strukture i redefinisanja uloge međunarodnih

organizacija u stvaranju novog međunarodnog poretka i suočavanja sa izazovima, kao i jačanja poverenja građana u odnosu na njihov rad i delotvornost, što se i pokazalo kao rezultat sprovedenog istraživanja. Međunarodni poredak utvrđen je pravilima ponašanja koje su kreirale međunarodne organizacije. Imajući u vidu predmet istraživanja, kandidat je metodološki okvir koncipirao na primeni osnovne analitičke i sintetičke metode, a u empirijskom delu na primeni statističkog i metoda ispitivanja putem ankete. U teorijskom delu kandidat je koristio prvenstveno dogmatski metod, dijalektički metod i metod normative analize tekstova međunarodnih dokumenata, zatim pozitivno-pravni metod pri analizi važećih pravnih normi u međunarodnoj zajednici, uporedno-pravni metod i istorijsko-pravni metod, radi prikaza najvažnijih činioaca koji su doveli do formiranja međunarodnih organizacija.

Prilikom izrade rada, kandidat je koristio zavidnu literaturu-90 referentnih izvora iz reda monografija, udžbenika, naučnih članaka i stručnih radova, te brojne dokumente i zvanične biltene međunarodnih organizacija, kao i dostupne internet izvore.

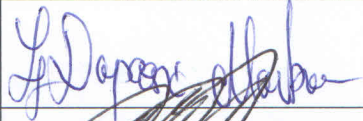

Ovakvim konceptualnim i metodološkim pristupom, doktorski rad **”Uticaj međunarodnih organizacija na kreiranje novog međunarodnog poretka”**kandidata msc Dženisa Šaćirovića predstavlja jedan uspeo, zaokružen i promišljen rad koji ispunjavasve akademske kriterijume i merila i kao takav je podoban za javnu odbranu pred odgovarajućom komisijom, te imamo čast da predložimo Senatu Univerziteta u Novom Pazaru da kandidat msc Dženis Šaćirović javno brani svoju doktorsku disertaciju.

Izdvojeno mišljenje (samo ako neko od članova Komisije za ocjenu teme ima izdvojeno mišljenje)

Potpis

(ime i prezime člana komisije)

NAPOMENA (po potrebi):

	Titula, ime i prezime, ustanova, država:	Potpis:
Komisija za ocjenu doktorske disertacije	1. Prof. dr Ljiljana Dapčević-Marković, predsednica Komisije, Univerzitet u Novom Pazaru, Republika Srbija	
	2. Prof. dr. Rejhan R. Kurtović, mentor, Univerzitet u Novom Pazaru, Republika Srbija	
	3. Doc. dr Jasmina Nikšić, članica, Univerzitet u Novom Pazaru, Republika Srbija	

U Novom Pazaru, 22.08.2023. godine